

1) Важливо сприяти розумінню шкідливості насильства та виховувати культуру поважного ставлення до один одного.

2) Підтримка жертв: Забезпечення доступу до психологічної та юридичної підтримки для тих, хто потрапив під вплив насильства, є ключовим аспектом протидії.

3) Зміна соціокультурних стереотипів: Розвивати програми, спрямовані на переосмислення стереотипів щодо ролей чоловіків і жінок, може сприяти зменшенню насильства.

Проблема насильства в сім'ї стає тяжінням для сучасного суспільства, вимагаючи невідкладних заходів. Із врахуванням комплексності чинників, що сприяють насильству, та різноманітності його проявів, необхідно об'єднати зусилля громадськості, уряду та неправлінських організацій. Шлях до створення безпечного сімейного середовища лежить у підвищенні усвідомленості, підтримці жертв, зміні соціокультурних стереотипів та активному впровадженні програм протидії насильству в усі сфери суспільства. Тільки спільними зусиллями можемо досягти позитивних змін і створити безпечне оточення для кожної сім'ї.

Список використаних джерел

1. Марчук І. Яким буває домашнє насильство в Україні та що до нього призводить. URL: <https://suspilne.media/amp/497800-akim-buvae-domasne-nasilstvo-v-ukraini-ta-so-do-nogo-prizvodit/>

2. Протидія домашньому насильству. URL: <https://velyka-bagachka-rada.gov.ua/protidiya-domashnomu-nasilstvu-1561471215/>

Іванна МИХАЙЛЮК,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

доктор філософії, старший викладач
кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ

Неля ЛЯХ

ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЩОДО ДІТЕЙ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

На сьогоднішній день порушення функціонування психіки дітей через психологічне насильство є серйозною проблемою, яка може мати довготривалі наслідки для їхнього фізичного та емоційного здоров'я. В умовах воєнного часу ця ситуація є особливо складною через те, що

велика кількість дітей залишається на окупованих територіях, не маючи можливості евакуюватися. Звичайно, у таких умовах чимало негативних факторів, які впливають на психіку дитини: воєнне оточення, перебування у зоні бойових дій, відсутність доступу до освіти та соціальних служб, а також страх та тривога, пов'язані з конфліктом.

Психологічне насильство над дітьми стало об'єктом досліджень багатьох науковців. Зокрема, Н. Максимов окреслив теоретичні аспекти цієї проблеми; Е. Цимбал проаналізував психологічне насильство у контексті сімейних відносин; Т. Гончарова, О. Коломієць дослідили соціально-педагогічні умови, причини та фактори виникнення та подолання психологічного насильства у сім'ї; В. Міленко, Ю. Онишко, М. Ясиновська розробили практичні корекційні програми для осіб, які зазнали психологічного насильства. Внаслідок аналізу наукової визначено, що проблема психологічного насильства щодо дітей на окупованих територіях залишається малодослідженою, що зумовлює актуальність даної наукової розвідки.

У Постанові КМУ №547 значення терміну психологічного насильства трактується крізь призму воєнних дій та збройних конфліктів. Згідно з документом, психологічним насильством, якого зазнала дитина внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, вважаються моральні та психологічні страждання (травми) дитини, які вона перенесла внаслідок її проживання/перебування в умовах воєнних дій, збройних конфліктів, тимчасової окупації, її внутрішнього переміщення або переміщення за кордон, як наслідок залишення свого місця проживання/перебування у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, а також загибелі (зникнення безвісти), потрапляння у полон, смерті внаслідок отриманих у результаті збройного конфлікту поранення, контузії або каліцтва на території України чи за кордоном її батьків або одного з них [2].

У науковій літературі з психології зазначено, що психологічне насильство – це періодичний, тривалий негативний психологічний вплив на дитину, який призводить до гальмування її розвитку та деструктивних форм особистості і характеру [3, с. 12]. Досліджуючи, психологічні умови перебування дитини на окупованих територіях, варто підкреслити, що вона може піддаватися психологічному насильству з боку як родичів, так і незнайомих людей. Як відомо, на таких територіях великий вплив мають представники ворожої влади та армії. Відповідно, психологічне насильство щодо дітей може бути систематичним, безперервним та безпідставним. У таких умовах

дитина перебуває у постійному стресі та страху, адже очікує знущань над собою приниження її гідності.

Науковці стверджують, що існують різні форми психологічного насильства: відкрите неприйняття особистості дитини і постійна критика її вчинків, ціннісних орієнтацій, моральних факторів; постійні словесні погрози на адресу дитини; зауваження, які принижують гідність дитини, висловлені у грубій образливій формі; навмисне створення умов, де дитина відчувається відстороненою від соціуму; вимоги до дитини, які дитина не може виконати через вікові можливості; маніпулювання з боку дорослих; грубий психічний вплив, що викликає у дитини психічну травму [1, с. 37].

На мою думку, у цьому контексті слід відзначити, що психологічне насильство на окупованих територіях реалізується у відкритій формі постійних погроз та знущань. З дитини можуть відкрито знущатися люди, які не є членами її сім'ї. Відповідно, вона живе у постійному стресі, що стає наслідком формування важкої психологічної травми. Таке поводження з боку дорослих зумовлено тим, що на непідконтрольних Україні територіях відсутній встановлений правопорядок, згідно з яким, людина яке здійснює постійне психологічне насильство, матиме проблеми з законодавством і повинна буде нести кримінальну відповідальність. Як відомо з офіційних джерел, діти на окупованих територіях живуть під постійним впливом ворожих настанов, адже представники ворожих військ та влади залякують її через співпрацю з українською стороною, здійснюють відкритий психологічний тиск на дітей, через що вони можуть, навіть, відчувати особистісну кризу.

Фактично, діти на окупованих територіях потрапляють в нову соціальну дійсність, яка деструктивно впливає на їхню особистість. Вони відчувають страх за майбутнє, прийнятті рішення, неможливість почуватися вільно та жити відповідно до власних ціннісних орієнтирів. У них проявляються наслідки психологічного насильства, серед яких затримка фізичного і розумового розвитку, наявність різних соматичних захворювань, постійне занепокоєння або тривожність, енурез, безсоння та порушення сну, постійний тривожний стан; низька самооцінка, неможливість встановити контакт з дорослими, агресивність, яку дитина проявляє без причини [4, с. 15]. Негативним фактором є те, що дитині на окупованій території неможливо надати вчасну психологічну допомогу спеціалістів, що також стає причиною негативних впливів на її особистість. Відсутність допомоги у подальшому може сприяти виникненню перманентних психічних станів, які є деструктивними у контексті розвитку. Психологічне

насильство з боку незнайомих людей може сформувати у дітей модель поведінки під назвою «Служба безпеки», яка характеризується постійною готовністю до удару в спину та впевненістю, що світ є небезпечним місцем, яке задає постійного болю.

Отже, психологічне насильство над дітьми на окупованих територіях є проблемою і його вплив може мати важкі наслідки для фізичного та емоційного здоров'я дітей. Умови воєнного часу роблять цю ситуацію особливо складною, оскільки багато дітей залишаються на окупованих територіях і зазнають впливу різних негативних факторів. Дослідження вказує на те, що проблема психологічного насильства щодо дітей на окупованих територіях залишається малодослідженою, підкреслюючи актуальність подальших наукових досліджень в цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л. Соціально-психологічний аспект проблем насильства. Київ : Либідь, 2003. 337 с.
2. Про внесення змін до Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів: постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2023 р. №547. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/547-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.11.2023)
3. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. Навчальний посібник - К.: ДЦССМ, 2002. - 132 с. URL:https://library.udpu.edu.ua/library_files/388238.pdf
4. Шаргородська С. Насилля в сім'ї: види, наслідки, шляхи подолання. Соціальний педагог. 2007. №2. С. 14-16.